

פרשת נִחִי — תומכי תורה

כפי שלמדנו בפרשת ויצא (בראשית ל יז-כ), יששכר היה הבן החמישי שילדה לאה ליעקב, ואחריו ילדה את זבולון. ואולם, כשבא יעקב אבינו לברך את בניו (בראשית מט, יג-טו), הוא הקדים את ברכת זבולון הצעיר לברכת יששכר:

זְבוּלֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית וַיִּרְכָּתוּ עַל צִידוֹ.
יִשְׁשַׁכֵּר תָּמַר תָּמַר גָּרָם רִבְץ בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים...

רבותינו ב"מדרש רבה" הסבירו את הטעם להיפוך הסדר: זבולון עסק במסחר ופירנס את יששכר שעסק בלימוד תורה, ולכן הקדים יעקב לברך את זבולון שהחזיק בלימוד התורה של יששכר. ועל כך נאמר בספר משלי (ג יח): "עץ חיים היא למחזיקים בה, ותמכיה מאשר".

בדומה לכך אנו מוצאים בתחילת מסכת זבחים: המשנה מביאה את דעתו של "שמעון אחי עזריה", ונשאלת השאלה: מדוע צריך לציין שמעון הוא אחיו של עזריה? ופירש רש"י שעזריה עסק במסחר והוא פירנס את אחיו שמעון שלמד תורה, והם התנו ביניהם שיהיה לעזריה חלק בשכר הלימוד של שמעון. לכן, כשמזכירים את שמו של שמעון מזכירים גם את שמו של אחיו עזריה.

ואולם, לא תמיד ניתן לערוך הסכמים כאלה לקניית לימוד תורה, כפי שמלמדת הגמרא במסכת סוטה (כא.). כשהלל למד תורה הוא היה עני, ומסופר עליו במסכת יומא (לה:): שיום שישי אחד הוא לא מצא עבודה ולא היה לו כסף לשלם לשומר בית המדרש. השומר לא היה מוכן לתת להלל להיכנס לבית המדרש בלי שישלם. מה עשה הלל? עלה על הגג וישב ליד פתח הארובה, ומשם שמע את דברי התורה של שמעיה ואבטליון. באותו ליל שבת חורפי ירושלמי התחיל לרדת שלג על הלל עד שכיסה אותו לגמרי. בבוקר היה חשוך בבית המדרש, וכשהסתכלו בפתח הארובה ראו את פניו של הלל. מייד עלו לגג, ופינו מעל הלל ערימת שלג בגובה מטר וחצי, הורידו אותו מהגג והכניסו אותו לבית המדרש המחומם, וכך ניצלו חייו.

אחרי שהלל התפרסם כגדול בתורה, בא אליו אחיו העשיר שבנא, והציע לפרנס את הלל, ובתמורה יקבל שבנא חלק מלימוד התורה של הלל. על הצעה זו של שבנא אמרו רבותינו שאי אפשר לבצע אותה. הסיבה לכך היא שאפשר לעשות שותפות כזו רק לפני תחילת הלימוד, כשהתמיכה הכספית היא שאיפשרה לאח ללמוד, כמו במקרה של יששכר ושל שמעון. אבל לבוא לאח מעשה לתלמיד חכם ולקנות ממנו את התורה שהוא כבר למד – זה לא אפשרי.

נשאלה שאלה: האם על ידי השותפות מפסיד לומד התורה משהו מחלקו?
כותב רבי פינחס הלוי הורוביץ בספר ה"הפלאה" (כתובות, פתחא זעירא אות מג) שאין לומד התורה מפסיד מחלקו, והרי זה דומה לנר, שהלוקח אש מהנר לא גורע מהלהבה.

בספר "מנחת אשר" מופיעה השאלה הבאה: גבאי צדקה ערך מגבית כספית עבור טיפול בחולה מסוכן. עשיר אחד היה מוכן לתת סכום כסף גדול, אך בתנאי שיקנו ממנו את העבירות שלו ואת עונשם. הרב אשר וייס פסק שאפשר לקנות רק שכר של לימוד תורה, אבל אי אפשר לקנות עבירות ועונשים.

על מעלתו של התומך בלומדי תורה אמרו רבותינו במסכת כתובות (קיא:): כל המהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא דבק בשכינה, שנאמר (דברים ד ד): "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּיה' אֲלֵהֶיכֶם הַיּוֹם כְּלַכֶּם הַיּוֹם".